

۲۰۲۳/۰۹/۰۱

سیف قاضی زاده / جغرافیه / کانال

معرفی کانال «قوش تپه» در قاموس بکیر افغانستان

دریا آمو از پرآب ترین دریا ها در آسیای مرکزی است. این دریا از کوه‌های پامیر (هندوکش) سرچشمه گرفته و حدود (۱۱۲۶ کیلومتر) آن در مرزهای شمالی افغانستان با تاجیکستان، ازبکستان و ترکمنستان در جریان می‌باشد و بخش‌هایی از آن قابل کشتیرانی نیز است. در سواحل دریای آمو شیرخان بندر و بندر حیرتان نیز قرار گرفته، که کالاهای صادراتی و وارداتی افغانستان به کشورهای آسیای مرکزی از این طریق مبادله می‌شود.

طول مجموعی این دریا 2540 کیلومتر است ، این دریا در مرز مشترک بین افغانستان، تاجیکستان، ترکمنستان و ازبکستان جریان دارد و سرحد افغانستان با این کشور ها را میسازد (خط سرحدی از قسمت وسطی عمق دریا عبور مینماید).

چنانچه اشاره شد، کوه های افغانستان و تاجیکستان محل سرچشمه های رودخانه آمودریا است، که از ازبکستان و ترکمنستان می‌گذرد و به بحیره آرال ختم می‌شود. دریا آمو بزرگترین رودخانه آسیای میانه است، که متوسط آب سالانه آن 62 کیلومتر مکعب و حوضه آبرگیر آن 500000 کیلومتر مربع می‌باشد و هرگاه تمام مناطق دارای کانال و رودخانه های کوچکتر در نظر گرفته شود، وسعت کل آن به حدود 1 میلیون کیلومتر مربع میرسد . این دریا از تلاقی رود خانه پنج و وخش به میان می‌آید. این دو رودخانه 80 درصد از کل جریان آب را تأمین می‌کنند . میانگین ارتفاع حوضه دریا آمو 3500 متر است. سیلاب‌های مکرر در بالا دست دریا آمو و کم‌آبی در بخش‌های پایین‌تر آن وجود دارد.

اراضی آبی حوضه دریای آمو 5 میلیون هکتار زمین می‌باشد، که 4 میلیون هکتار آن در ترکمنستان و ازبکستان و 1 میلیون هکتار در افغانستان و تاجیکستان قرار دارد . گسترش زمین های آبی از دهه 1950 تا 1980 منجر به افزایش برداشت آب از قسمت های میانی و پایین دریا آمو شده، که سبب کاهش چشمگیر جریان آب در قسمت های پایین و انتهایی رودخانه شده است.

کانال قوش تپه، حدود 50 سال قبل در زمان ریاست جمهوری محمد داوود خان (1352 تا 1357) طراحی شد ، اما به دلیل جنگ و بی ثباتی در افغانستان عملی نشد.

این کانال، آب دریا آمو را به بخش‌هایی از ولایت‌های بلخ، جوزجان و فاریاب انتقال می‌دهد، که در مسیر 285 کیلومتری این کانال ، حدود 700 هزار هکتار زمین که اکنون قابل استفاده نیستند، آبیاری خواهند شد. در ماه جنوری سال جاری، با انتشار ویدئویی از سوی طالبان، ناگهان مشخص شد، که کار این پروژه به خوبی پیش می‌رود. از آن جا که، کانال قوش تپه، ممکن تا یک سوم آب دریای آمو را منحرف کند، این موضوع توجه خاص کشورهای آسیا مرکزی را، که استفاده از آب دریا آمو را بدون در نظر داشت حقایق افغانستان بین شان به عرف مبدل شده، جلب نموده است.

کانال آبیاری قوش تپه که کارهای مقدماتی آن در دهه ۵۰ خورشیدی آغاز شده بود ، بزرگ ترین پروژه آبیاری در سطح کشور است. قرار است در چارچوب این کانال حدود "نه الی ده میلیارد مترمکعب آب" از دریای آمو برای آبیاری زمین‌های زراعتی، تأمین آب آشامیدنی و سایر نیازمندی های حیاتی مردم به ولایت‌های بلخ، جوزجان و فاریاب انتقال داده شود.

این کانال ۲۸۵ کیلومتر طول دارد که قرار است با عمق هشت متر و عرض ۱۵۲ متر در سه مرحله ساخته شود. قابل یادآوری است که عرض کانال در قسمت پایینی آن ۸۵ متر و در قسمت بالایی و سطح آن ۱۵۲ متر در نظر گرفته شده است.

احداث کانال در سه مرحله به شکل ذیل برنامه‌ریزی شده است:

مرحله اول: ساخت کانال از قوش‌تپیه که نقطه اتصال کانال به آمودریا می باشد، شروع شده و با عبور از مناطق خلم، نهرشاهی، حیرتان، ولسوالی بلخ - ولایت بلخ، به ولسوالی دولت‌آباد آن ولایت می رسد. طول این مرحله ۱۰۸ کیلومتر تثبیت شده است.

مرحله دوم: آن ولسوالی دولت‌آباد ولایت بلخ را با گذر از ولسوالی‌های آقچه، مردیان و خواجه دوکوه ولایت جوزجان به ولسوالی اندخوری ولایت فاریاب وصل می کند که طول آن ۱۷۷ کیلومتر است.

مرحله سوم: تقسیم آب کانال در شبکه‌های فرعی و انتقال به مزارع در سه ولایت متذکره است.

برای تطبیق مرحله اول پروژه هشت میلیارد افغانی معادل ۸۸ میلیون و ۸۸۸ هزار و ۸۸۸ دالر از بودجه ملی پیشبینی شده و کار عملی آن در بهار ۱۴۰۰ آغاز یافت. تشدید جنگ‌ها و تصرف افغانستان توسط طالبان باعث ایجاد وقفه در کار عملی پروژه شد. پس از وقفه یک ساله، دوباره کار مرحله اول پروژه در ۱۰ حمل ۱۴۰۱ شروع شد، که براساس آخرین گزارش‌های دریافتی به پایان خود نزدیک است.

استفاده‌های یک جانبه، خلاف عرف و حقوق بین‌الملل کشورهای شمال دریای آمو (تاجیکستان، ازبکستان و ترکمنستان) از آب این دریا که متأسفانه توسط آن‌ها به یک رویه و عرف مبدل شده، افغانستان هم می تواند استفاده از آب دریای آمو و به خصوص شاخه‌های فرعی آن برای مقاصد زراعتی، صنعتی و تأمین آب آشامیدنی مناطق هم جوار آن به عنوان یک اقدام بالمثل روی دست گیرد.

استفاده از آب آمودریا بر مبنای قرارداد منعقد مورخ ۲۸ جدی ۱۳۳۶ مطابق ۱۸ جنوری ۱۹۵۸ با اتحاد شوروی، که در تثبیت وضعیت حقوقی آن مؤثر است، مشروط به توافق دوجانبه دانسته شده، در حالی که برای بهره برداری از آب شاخه‌های فرعی آن مانند دریا کوکچه، تخار، کندز و... مطابق حکم جزو ۳ ماده هفتم قرارداد متذکره، هیچ محدودیتی در نظر گرفته نشده است. لذا افغانستان می تواند ضمن سرمایه‌گذاری روی شاخه‌های فرعی دریای آمو، با آزادی عمل بیشتر ساخت کانال قوش‌تپیه را هم به عنوان یک اقدام بالمثل در برابر کشورهای شمال دریای آمو، که با استفاده‌های یک جانبه از این آب در مغایرت با اصول پذیرفته شده در قراردادهای دوجانبه و حقوق و عرف بین‌المللی، حقوق آب افغانستان را به عنوان یک کشور مبدا و مجاور آن نادیده گرفته‌اند، روی دست گیرد.

دریای آمو 80 درصد از کل منابع آبی قابل دسترس در منطقه را تأمین می کند. برخی ارزیابی‌ها حاکی از آن است که طی پنج یا شش سال، پس از تکمیل و بهره برداری از کانال، میانگین آب جاری در امتداد رودخانه به ترکمنستان و ازبکستان به 50 درصد ظرفیت کلی آن کاهش می یابد.

ازبکستان به کمبود منابع آب حیاتی برای آبیاری مزارع پنبه روبرو است که محصول اولیه زرع پنبه تقریباً 17 درصد از تولید ناخالص داخلی را تشکیل می دهد. به طور کلی، زراعت برای معیشت نزدیک به 40 درصد از کل جمعیت آسیای مرکزی را مصروف است.

افغانستان، تاجیکستان، ازبکستان و ترکمنستان کشورهایهایی‌اند که در حوضه آب گیر دریای آمو قرار دارند.

این کشورها در مجموع به دو دسته تقسیم می‌شوند :

کشوهایی که در قسمت بالایی دریای آمو قرار دارند و سرچشمه‌های آب آن شمرده می شوند، شامل افغانستان و تاجیکستان می باشند، که با وجود داشتن سهم قابل ملاحظه در تأمین آب آن، کمترین استفاده را از آن می برند. در مقابل دو کشور که در قسمت پایانی دریای آمو قرار دارند، که سهمی چندانی در تأمین آب ندارند، بیشترین استفاده را از آب دریای آمو می نمایند.

در این میان افغانستان با وجود آن‌که بیشتر از ۳۰ درصد آب دریای آمو را تأمین می کند و خط ساحلی طولانی با دریای آمو (1128 کیلومتر) دارد، مورد ظلم مضاعف قرار گرفته است و کمترین استفاده را از آب دریای آمو می کند. این عدم تعادل ریشه در حضور استعماری اتحاد شوروی در منطقه دارد، که پرداختن تفصیلی به آن از حوصله مقاله فعلی ما خارج است.

در حال حاضر که بیش از یک سوم کار این پروژه تکمیل شده است، این پروژه با صرف 8.2 میلیارد افغانی (حدود 94 میلیون دالر) در فاز (مرحله) اول آن، این کانال در نظر گرفته شده است تا 550000 هکتار زمین بایر (زمین خشک، خراب ناباد غیر قابل کشت و زراعت)، را به اراضی زراعتی تبدیل کند. این کانال جمعا 285 کیلو متر طول دارد، که فاز اول آن به طول 108 کیلومتر تقریباً تکمیل گردیده است.

ازبکستان و ترکمنستان ممکن است پس از تکمیل این کانال در سال 2028 تا 15 درصد از عرضه فعلی را از دست بدهند.

د پانوی شمیره: له 2 تر 7

افغان جرمن آنالین په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له مور سره اړیکه ټینگه کړئ maqalat@afghan-german.de

یادونه: دلپکنی د لیکنیزې بڼې پازوالي د لیکوال په غاړه ده، هیله من یو خپله لیکنه له رالیولو مخکې په خیر و لولئ

این پروژه، با مصرف که 684 میلیون دالر امریکایی تخمین زده می شود، از چندین سال قبل، با کارهای مقدمات و مطالعات امکان سنجی که در دولت سابق افغانستان با حمایت آژانس انکشافی USAID آغاز شده بود، در دست اجرا بود. زمانی که طالبان در اگست 2021 قدرت را در دست گرفتند، به کار آغاز شده توسط دولت قبلی ادامه دادند. در آن زمان هفت کیلومتر کانال ساخته شده بود. ساخت و ساز تحت نظارت دولت آنها افزایش یافت و تصاویر ماهواره یی نشان می دهد که تقریباً 100 کیلومتر از کانال بین مارچ 2022 و می 2023 ساخته شده است.

منابع آب برای افغانستان حیاتی است، زیرا این کشور با یک بحران انسانی بی نظیر دست و پنجه نرم می کند: طبق گزارش سازمان موادغذایی و زراعت ملل متحد (فانو)، نزدیک به 17 میلیون نفر یا 40 درصد جمعیت، با کمبود شدید غذایی روبرو هستند. با توجه به اینکه 80 درصد از جمعیت برای امرار معاش به زراعت متکی هستند، تأثیر تغییرات آب و هوا عمیقاً بر دوره های رشد و عملکرد محصول تأثیر می گذارد و خطر کمبود مواد غذایی را تشدید می کند.

در میان زمین های بیابانی افغانستان، ذخایر فراوانی از منابع آبی دست نخورده باقی مانده است. بیش از 80 درصد آب کشور از کوه های هندوکش سرچشمه می گیرد که در طول سال با ذوب شدن برف در تابستان به رودخانه های اصلی جریان می یابد.

حاجی مختار، کلان قومی از یک تبار از ولایت جوزجان که بخشی از تیمی کانال قوش تپیه زیر نظر او کار می کرد، افزود: الی تکمیل، کانال برای حدود 250,000 افغان در ولایات جوزجان، بلخ و فاریاب شغل ایجاد می شود.

با این حال، با توجه به بحران خشک سالی در حوضه که مدت ها قبل از آن دیده میشد، این پروژه با خطر بی ثبات کردن روابط با پایین دستهای ازبکستان و ترکمنستان مواجه است. در اول اپریل، فرمان ریاست جمهوری در ازبکستان با استناد به پیش بینی ها مبنی بر کاهش 15 تا 20 درصدی منابع آب در حوضه دریای آمو، اقداماتی را برای افزایش بهره وری آب صادر کرد.

در میزگرد در اواخر اپریل، آناتولی سوروکین از مرکز علمی-اطلاعاتی کمسیون بین ایالتی هماهنگی آب (ICWC) آسیای مرکزی، گفت که تأثیر ترکیبی سطح آب پایین و کانال قوش تپه می تواند جریان آمودریا را 50 درصد کاهش دهد.

بر اساس گزارش کمیته آماری ازبکستان، مصرف سالانه آب این کشور به طور متوسط 51 میلیارد متر مکعب است و زراعت به تنهایی حدود 90 درصد را به خود اختصاص داده است، که بیشتر برای آبیاری مزارع پنبه است. کشت پنبه در حال حاضر به بزرگترین فاجعه زیست محیطی منطقه، یعنی خشک شدن دریای آرال کمک کرده است.

این مشکل در ترکمنستان به همان اندازه حاد است، جایی که آمودریا از کانال قرهکوم تغذیه می کند و آبیاری و کشتی رانی را در طول 1300 کیلومتر آن امکان پذیر می سازد و تقریباً 1.25 میلیون هکتار زمین آبی را حفظ می کند. زراعت 91 درصد از کل منابع آبی کشور را مصرف می کند.

وادی سوکولوف، از موسسه منطقه ای صندوق بین المللی نجات دریای آرال، گفت: حفر این کانال در حوضه فرامرزی، منجر به تغییر در ساختار تعادل آب میشود، دانشمندان گفته اند، که حفر این کانال می تواند به این معنی باشد، که ازبکستان و ترکمنستان تا 15 درصد کمتر از آب آمودریا برای استفاده غرض آبیاری، به دسترس داشته باشند.

کمالوف، که همچنین عضو شورای عمومی سازمان بین المللی غیرانتفاعی مرکز منطقه ای محیط زیست آسیا مرکزی است، تأکید کرد، که فشارهای ایجاد شده توسط این کانال تأثیرات تغییرات آب و هوایی را که قبلاً بر منطقه تأثیر گذار بود، تشدید می کند. وی خاطر نشان کرد: روسای جمهور قرغیزستان و تاجیکستان قبلاً در مورد از دست دادن 30 درصد از یخچال های طبیعی کشورهای شان صحبت کرده اند.

علاوه بر این، استخراج آب بیشتر از رودخانه آمو به این معنی است که «احیای ایکوسیستم های آبی در منطقه بحیره آرال اساساً غیرممکن خواهد شد» و هشدار داد که ماهیان خاویاری در معرض خطر انقراض (که ماهی خاویاری آمودریا نیز شامل آن می شود)، از بین خواهد رفت. وی گفت که بقای ماهیان در پایین دست و تالاب های دشت های سیلابی آمودریا و آرال نیز در خطر است ...

د پانو شمیره: له 3 تر7

افغان جرمن آنلاین په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له مور سره اړیکه ټینگه کړئ maqalat@afghan-german.de
پادونه: دلپکنی د لیکنيزي بني پازوالي د لیکوال په غاړه ده، هيله من يو خپله لیکنه له رالیولو مخکې په خیر و لولی

سید ولی الله عقیلی، رئیس پیشین اداره آب های زیرزمینی کابل گفت: «این کانال اثرات اجتماعی، اقتصادی و زیست محیطی قابل توجهی برای ولایات و به طور غیرمستقیم برای کشور خواهد داشت، که به تغذیه سطح آب زیرزمینی در ساحات آبی نیز کمک خواهد کرد.»

با این حال، حفر این کانال منجر به شور شدن گسترده آب، هم در افغانستان و هم در سراسر منطقه خواهد شد.

این کانال تقریباً در زوایای قائم از دشت‌ها کوهپایه‌ای، دلتای رودخانه‌ها که دارای رژیم هایدروژنیک و هایدروپدینامیکی خاص خود هستند، عبور می‌کند یا در کنار آن قرار می‌گیرد. این امر زهکشی فعلی آب های زیرزمینی به آمودریا را مختل می‌کند و در نتیجه سطح آب های زیرزمینی و شور شدن زمین های زراعتی را افزایش می‌دهد.

یک جغرافیدان دان ترکمن می‌گوید، که اثرات مشابهی را در اطراف کانال قره قوم در ترکمنستان مطالعه کرده است، او گفت: «بخشی از زمین‌ها نه تنها شور می‌شوند، بلکه طور [فصلی] غرق آب نیز می‌شوند، که آنها را از گردش مالی زراعتی نیز خارج می‌کند.

بهر حال، با اقداماتی مانند عایق‌سازی کانال می‌توان از این امر جلوگیری کرد، که: «این گونه ایده‌ها برای کانال قوش تپه حتی مورد بحث قرار نگرفته است.»

این امر میتواند عواقبی فراتر از افغانستان را نیز داشته باشد. آسیای مرکزی خشک است، استفاده از زراعت آبی در مقیاس بزرگ از دهه 1960 منجر به تجمع نمک در خاک شده است. اگر بخواهیم زراعتی همچنان امکان پذیر باشد، اینها باید دائماً زهکشی شده و آب شور در زهکشی‌ها حذف شوند.

کارشناس ترکمن می‌افزاید: نمک‌ها باید به طور مداوم از زمین های شمال افغانستان که طالبان قصد استفاده از آن را برای محصولات زراعتی دارند، تخلیه شود. او گفت تنها جایی که این آب زهکشی می‌رود آمو دریا است. این جغرافیدان گفت: «آب زهکشی بسیار شور به رودخانه می‌ریزد و وضعیت زیست محیطی در حال حاضر دشوار - در برخی جاها فاجعه بار - در مسیر میانی آمودریا و به ویژه در پایین دست آن را پیچیده می‌کند.» وی افزود: ترکیب کمبود آب و افزایش محتوای نمک، زراعتی را در پایین دست کانال به مشکل مواجه می‌کند و خطراتی را برای سلامت عمومی ایجاد می‌کند و به طور بالقوه اسکان مجدد جمعیت‌ها در مناطق آسیب دیده را ضروری می‌سازد.

غرض حل نیازمندی‌ها -

در 22 مارچ 2023، هیئتی از ازبکستان به کابل آمد. پس از دیدار با مسؤولین امارت اسلامی اعلام کرد، که ازبکستان برای تکمیل پروژه کانال قوش تپه آمادگی همکاری دارد.

با این حال، ازبکستان هنوز به طور علنی در مورد کانال قوش تپه اظهار نظر نکرده است، به غیر از بیانیه وزارت امور خارجه ازبکستان مبنی بر اینکه در جریان گفتگو "توجه خاص به همکاری در بخش های آب و انرژی شده است".

اکرام الدین کامیل، رئیس بخش دریاهای فرامرزی وزارت امور خارجه در کابل، گفت که افغانستان با زیرساخت های فعلی خود می‌تواند 5 تا 6 میلیارد متر مکعب آب را که به گفته او کمتر از 2 درصد از کل جریان رودخانه است، منحرف کند. کامیل می‌گوید در نتیجه، «کشورهای همسایه در گذشته برای رسیدن به توافق با ما احساس رقابت نداشتند».

کانال قوش تپه بسیار بیشتر از این انحراف خواهد داشت که پیشبینی می‌شود 10 میلیارد متر مکعب باشد.

مجاهد سخنگوی اداره طالبان گفت: «ما از سهم خود استفاده خواهیم کرد و می‌خواهیم مکانیزمی ابداع کنیم، که برای همه ذینفعان منطقه قابل قبول و مفید باشد و بر کاربران پایین‌دستی تأثیری نداشته باشد».

کامیل گفت: «درخواست اخیر ازبکستان برای گفتگو گامی مثبت در جهت ارتقای همکاری های منطقه ای در مدیریت پایدار آب است.»

یک مقام ازبک که خواست نامش فاش نشود، در اپریل همین سال گفت که مقامات این کشور در تلاش برای حل مسالمت آمیز وضعیت هستند.

د پانو شمیره: له 4 تر 7

افغان جرمن آنالین په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له مور سره اړیکه ټینگه کړئ maqalat@afghan-german.de

یادونه: دلپیکني د لیکنيزي بني پازوالي د لیکوال په غاړه ده، هيله من يو خپله ليکنه له رالیرلو مخکي په څير و لولئ

وی افزود: «مذاکرات با طرف افغان به طور منظم اما به صورت بسته انجام می شود، تا به جامعه مزاحمتی ایجاد نکند. دولت آنها نسبت به پیشنهادات ما کاملاً مناسب رفتار می کند. اما متأسفانه ما هیچ تضمینی نداریم که بعد از تکمیل کانال قوش تپا چه اتفاقی خواهد افتاد.»

برای جلوگیری از درگیری در آینده، این مقام از بیک گفت که آنها معتقدند که افغانستان باید به موافقت نامه های بین المللی بپیوندد و موافقت نامه های دوجانبه و چندجانبه را در مورد استفاده از آب در حوزه دریای آمو منعقد کند.

کمالوف، در دفاع از آرال و آمودریا، می افزاید که علاوه بر دیدار دیپلمات ها و متخصصان از بیک با طالبان، «ترکمنستان باید نقش کلیدی در این موضوع ایفا کند. بالاخره 70 درصد آب دریای آمو از ترکمنستان می گذرد. مفسران بیشتر مشکلات کنونی را به عدم امضای موافقتنامه ها توسط کشورهای آسیای مرکزی و افغانستان در مورد استفاده و تخصیص آب های دریا آمو نسبت می دهند.

توافقنامه آلماتی که در سال 1992 توسط قزاقستان، قرغیزستان، تاجیکستان، ترکمنستان و ازبکستان امضا شد، تخصیص آب بین کشورها را تنظیم می کند. علیرغم تغییر در مرزهای ملی، تا حد زیادی از سهمیه های آب تعیین شده در اتحاد جماهیر شوروی حمایت می کند.

فضل الله اختر کارشناس مدیریت آب گفت: «افغانستان 12 درصد از کل جریان آمودریا را تأمین می کند، اما از توافقنامه آلماتی مستثنی شده است. کامیل گفت که بدون شمول افغانستان، کل رژیم مدیریت آب منطقه ای ناقص است.

سیمونوف، از رودخانه های بدون مرز، گفت که او معتقد است که افغانستان "به اشتباه از همکاری در چارچوب کمیسیون بین ایالتی برای هماهنگی آب کنار گذاشته شده است و اکنون این اسکلت را از گنجه خارج کرده است.

وی افزود: «در عین حال، تأکید بر این نکته مهم است که افغانستان به عنوان کشوری در حوزه دریا آمو، حق کامل استفاده از آب های آمودریا و پنج را دارد. مسئله این است که تمام حجم های آب آمودریا که می توانستند به طور ایمن استفاده شود، قبلاً دو بار و سه بار زیاده تر توسط همسایگان آن استفاده شده است.»

کامیل از وزارت امور خارجه تأکید کرد، که قوانین بین المللی عرفی در مورد افغانستان اعمال خواهد شد. به عنوان مثال، او گفت، کنوانسیون سازمان ملل متحد در مورد قانون استفاده های غیر کشتیرانی از مسیرهای آبی بین المللی به نفع توسعه دهندگان اولیه است، اما توسعه دهندگان دیررس را از حقوق آنها محروم نمی کند.

افغانستان همچنین کنوانسیون 1992 سازمان ملل متحد در مورد حفاظت و استفاده از جریان های آبی فرامرزی و دریاچه های بین المللی را امضا نکرده است. ترکمنستان و ازبکستان این کنوانسیون را تصویب کرده اند. یوسف کمالوف گفت، که این بدان معناست که این معاهده "می تواند به عنوان مبنایی برای تعامل باشد".

سیمونوف موافقت کرد: «اغلب حتی کشورهای که [کنوانسیون] را امضا نکرده اند، هنوز از مکانیسم های همکاری که در آن توضیح داده شده است استفاده می کنند. اما می ترسم این به تنهایی کافی نباشد.»

کمالوف ادامه داد: «ما باید معاهدات دیگری، چه دوجانبه و چه چندجانبه، منعقد کنیم. «اینجا کار زیادی برای دیپلمات ها وجود دارد. امیدوارم مرکز دیپلماسی پیشگیرانه در عشق آباد (پایتخت ترکمنستان) سهم خود را در حل این مشکل داشته باشد.»

سیمونوف گفت که افغانستان باید «فوراً» در سیستم ترتیبات مدیریت و حفاظت از حوضه های رودخانه های مشترک گنجانده شود. سوال این است که آیا این از نظر سیاسی امکان پذیر است و آیا دولت طالبان آن را می خواهد.

☆☆☆☆

درخواستی برای حفظ منابع دریا آمو:

د پانو شمیره: له 5 تر 7

افغان جرمن آنلاین په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له مور سره اړیکه ټینگه کړئ maqalat@afghan-german.de

یادونه: دلیکنی د لیکنیزې بڼې پازوالی د لیکوال په غاړه ده، هیله من یو خپله لیکنه له رالیولو مخکې په څیر و لولئ

محیط شناسان در محل گفت، مایل بودند بر اهمیت کاهش مصرف آب در سراسر حوضه در بافت وسیع تر کانال قوش تپیه تأکید کنند. یوسف کمالوف خواستار آب بندی کانال ها، اجرای آبیاری قطره ای، غرس اشجار و جنگلات در کنار رودخانه ها و کشت انواع محصولات مقاوم در برابر خشکسالی شد.

سیمونوف خواستار ارزیابی اثرات ترکیبی مخازن متعدد "ضایع کننده"، پروژه های برق آبی و کانال ها در حوضه شد، که به گفته او می تواند منجر به "فاجعه اجتماعی-ایکولوژیکی در مقیاس بزرگ در پایین دست آمودریا" شود. اخیراً تأثیر تغییرات آب و هوایی جهانی در کشور های CA به خصوص در سال جاری ملموس شده است. خشکسالی و کمبود آب منجر به کاهش محصولات زراعتی و تلفات حیوانات شده است، نه تنها در کشور های به اصطلاح "پایین دست" - ازبکستان و ترکمنستان، بلکه در قرقیزستان - کشور "بالا دست"، که در آن چندین رودخانه فرامرزی مرکز آسیا تشکیل می شود.

وضعیت تاجیکستان (همچنین یک کشور بالادست) هنوز به اندازه کشورهای همسایه حاد نیست. بر اساس اطلاعات رسمی، حدود 60 درصد از منابع آبی حوزه دریای آرال در خاک تاجیکستان تشکیل شده است. اما تغییر جهانی در ایکوسیستم ها منجر به کاهش قابل توجه مناطق یخچالی شده است، که هم برای کل منطقه و هم برای خود تاجیکستان تهدید می کند.

داده های هواشناسی نشان می دهد که تاجیکستان و افغانستان حدود 35 درصد از یخچال های طبیعی کوچک خود را در 70 سال گذشته از دست داده است. از 13 هزار یخچال طبیعی واقع در کوه های هندوکش، بیش از هزار تا کنون ناپدید شده اند. علاوه بر این، طغیان سالانه رودخانه ها و جریان های گلی در فصل بهار منجر به خسارات اقتصادی عظیم، تلفات محصول و تلفات انسانی می شود.

امسال نیز آب قابل توجهی در ازبکستان وجود دارد. کل مساحت آبی در ازبکستان 4.2 میلیون هکتار است و زراعت بزرگترین مصرف کننده منابع آبی - بیش از 90 درصد است. بر اساس کتاب اطلاعات جهانی سیا در سال 2012، ازبکستان از نظر زمین های آبی (42150 کیلومتر مربع) در رتبه چهاردهم جهان قرار دارد.

کشور های پایین دستی از دولت های بالادستی می خواهند که طریقه آب را برای آبیاری افزایش دهند، اما در آنجا هم آب کافی وجود ندارد.

این در حالی است که با رشد جمعیت به اندازه کافی، کشورهای منطقه همچنان از شیوه های قدیمی برای استفاده از آب، آبیاری زمین های زراعتی، استفاده می کنند که در آن مقدار زیادی آب از بین می رود و به مقصد نمی رسد. علاوه بر این با رشد جمعیت و پروژه های مختلف اقتصادی، مصرف آب نیز افزایش می یابد.

بر اساس برآوردهای پیش بینی شده سازمان ملل، جمعیت آسیای مرکزی در سال 2020 تقریباً به 1 میلیارد و 172 هزار نفر یا 1.66 درصد افزایش یافته است. در سال 2019، جمعیت آسیای مرکزی 74 میلیون و 5 هزار و 626 نفر بوده است، که حدود یک درصد از کل جمعیت کره زمین را تشکیل می دهد. سهم ازبکستان در حدود 45 درصد، قزاقستان 25 درصد، تاجیکستان 13 درصد، قرقیزستان و ترکمنستان هر کدام 8.5 درصد است. (پیشبینی بر اساس داده های سازمان ملل توسط پروژه Worldometer ارائه شده است).

البته این پیش بینی بدون در نظر گرفتن کاهش جمعیت در منطقه به دلیل همه گیری جهانی کووید-19 انجام شده است، اما بر اساس همین گزارش، نرخ زاد و ولد در آسیای مرکزی همچنان مثبت است - حدود 3 فرزند به ازای هر زن باروری سن. بنابراین، همانطور که دانشمندان پیشبینی می کنند، جمعیت افزایش خواهد یافت.

کمبود آب یکی از چلنج های کلیدی عصر ما به خصوص برای کشورهای آسیای مرکزی است.

کشور های آسیای مرکزی بر اساس بسیاری از معیارها از جمله آسیب پذیری آب و هوا، دسترسی به آب و ذخایر آب جزو آسیب پذیرترین کشورها هستند.

«تفاوت منطقه آسیای مرکزی با کشورهای دیگر، به عنوان مثال، اروپا، این است که آسیای مرکزی در یک ایکوسیستم بسته و یکپارچه حوضه دریای آرال قرار دارد. تفاوت در این است که آسیای مرکزی به اقیانوس دسترسی ندارد و کشورهای آسیای مرکزی در شرایط اضطراری قرار دارند.»

د پانو شمیره: له 6 تر 7

افغان جرمن آنالین په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پټه له مور سره اړیکه ټینگه کړئ maqalat@afghan-german.de

یادونه: دلپکنی د لیکنیزې ښې پازوالي د لیکوال په غاړه ده، هیله من یو خپله لیکنه له رالیولو مخکې په څیر و لولئ

«بنابراین، ما باید با هم فکر کنیم و راه حلی را پیدا نماییم تا در آینده درگیری وجود نداشته باشد، زیرا در کشورهای دیگر، کمبود آب در حال حاضر منجر به درگیری بین اهالی شده است.»

ازینرو مکانیزم و روش های موجود توزیع آب باید بهبود یابد. و تنها زمانی که از منابع آبی موجود در داخل کشور به خوبی استفاده کنیم ، حالمان خوب خواهد شد و می توانیم آب باقیمانده را به کشورهای همسایه بدهیم.

"لازم است کانال هایی را که در آن پایه از خاک تشکیل شده است، جایی که نفوذ قوی آب وجود دارد، حذف کرد . باید به روش های آبیاری گران تر ، اما موثرتر روی آورد: روش های زیرزمینی، روش بارانی ضربه ای، روش قطره ای. بسیاری از روش های مختلف مدرن به صرفه جویی چند برابر آب کمک می کنند. ما باید چنین سیاست مشترکی را اجرا کنیم، تا بتوانیم هر سال به یکدیگر کمک کنیم.»

قاموس کبیر افغانستان

جغرافیه			
اسم یا کلمه	کتگوری	معرفی مختصر	معلومات مکملتر
قوش تپه	کانال	کانال قوش تپه، حدود 50 سال قبل در زمان ریاست جمهوری محمد داوود خان (1352 تا 1357) طراحی شد، اما به دلیل جنگ و بی ثباتی در افغانستان عملی نشد. این کانال آب دریا آمو را به بخش های از ولایت های بلخ، جوزجان و فاریاب انتقال می دهد که در مسیر 285 کیلومتری این کانال ، حدود 700 هزار هکتار زمین که اکنون قابل استفاده نیستند آبیاری خواهند شد.	دریای آمو و حفر کانال قوش تپه
		در ماه جنوری سال جاری ، با انتشار ویدئویی از سوی طالبان ، ناگهان مشخص شد که کار این پروژه به خوبی پیش میرود . از آن جاه که ، کانال قوش تپه ، ممکن تا یک سوم آب دریای آمو را منحرف کند ، این موضوع توجه خاص کشورهای آسیا مرکزی را که استفاده از آب دریا آمو بدون در نظر داشت حقیقه افغانستان بین شان به عرف مبدل شده ، جلب نموده است...	

د پانو شمیره: له 7 تر 7

افغان جرمن آنلاين په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له مور سره اړیکه ټینگه کړئ maqalat@afghan-german.de
یادونه: دلیکني د لیکنيزي بني پازوالي د لیکوال په غاړه ده ، هيله من يو خپله لیکنه له رالیولو مخکي په څیر و لولئ